

Показником результативності виконання завдання з методичного супроводу виступають розроблені Центром та затверджені установленим порядком на суб'єктах господарювання програми з підготовки працівників діям у надзвичайних ситуаціях, методичні рекомендації й методичні матеріали з проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту, якість відпрацювання суб'єктами господарювання плануючих документів з питань цивільного захисту.

Кінцева мета методичного супроводу – оснащення підприємства методикою здійснення заходів цивільного захисту та на цій основі забезпечення їх рівня роботи відповідно до вимог законодавства.

Мохнар Л. І., викладач кафедри психології діяльності в особливих умовах ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

САМОВИХОВАННЯ КУЛЬТУРИ МІЖОСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ КУРСАНТІВ У ВНЗ ДСНС УКРАЇНИ

Сучасний етап розбудови рятувальних підрозділів ДСНС України зумовлює необхідність удосконалення процесу виховання особового складу на основі національних традицій, культури, мови та духовності. Виховання як певний спрямований і систематичний вплив на особистість курсанта, може бути ефективним, якщо воно поєднується із самовихованням. Організація самоосвітньої та самовиховної діяльності у процесі навчання у ВНЗ є показником сучасного, досить високого рівня системи освіти. Без уваги до самоосвіти як одного з основних елементів процесу навчання та виховання у вищій школі, у тому числі й у навчальних закладах системи ДСНС України, у наш час неможливо підготувати висококваліфікованих фахівців.

У вітчизняній педагогічній та філософській літературі самовиховання розглядається переважно як формування людиною власної особистості відповідно до свідомо поставленої мети. Розглядаючи самовиховання як діяльність і вищу форму активності людини, не можна забувати про те, що ця діяльність, як і будь-яка інша, є своєрідним соціальним досвідом, який треба набувати. Проте далеко не всяка активна діяльність є самовиховною, підкреслює у своїй роботі С.Б. Елканов. Скажімо, саморегуляція людиною своєї поведінки на рівні конкретних вчинків, якими б значущими вони не були з огляду на соціальні вимоги, не є самовихованням, позаяк припускає не пристосування вчинків до зовнішніх вимог, а вдосконалення якостей особистості. Лише тоді, коли і саморегуляція, і самоосвіта, і будь-які інші форми активності здійснюються з метою прогресивних змін тих чи інших якостей особистості, ми маємо справу із самовихованням. Отже, самовиховання – це завжди спрямована діяльність, яка мотивується внутрішнім бажанням людини вдосконалювати себе.

Достатньо нагадати, що за своєю природою самовиховання – це явище соціальне. Воно притаманне лише курсанту, який усвідомлює себе в системі суспільних відносин. Займаючись самовихованням, курсант реалізує соціальну потребу в набутті гами таких особистісних якостей, які найбільшою мірою сприяли б йому у виконанні своїх суспільних функцій. Соціальна детермінація самовиховання визначає й специфіку формування і розвитку потреби в самовихованні. Вона розвивається в процесі службової діяльності, суспільної діяльності курсанта, під час його спілкування з іншими людьми.

Характерно, що у ході самовиховання всі сторони курсанта (переконання, світоглядні позиції, почуття, воля, звички, риси характеру, інші особистісні якості, конкретні результати діяльності й поведінки) стають предметом постійного вивчення і зміни.

За свідченням ряду науковців, до числа найважливіших внутрішніх передумов, які визначають ефективність самовиховання курсантів, слід віднести потреби й мотиви, що спонукають курсантів до роботи над собою; розвинуту самокритичність, яка дозволяє об'єктивно оцінити свої переваги й недоліки; здорове почуття самоповаги, котре не дозволяє відставати від інших; певний рівень розвитку волі, самоконтролю й вольового саморегулювання; знання теорії самовиховання й володіння методикою роботи над собою; свідому установку на різнобічне самовиховання; психологічну готовність до активної, цілеспрямованої й систематичної роботи із самовиховання.

Саморозвиток і самовиховання культури міжособистісної взаємодії курсантів шляхом стимулювання позиції рефлексії здійснюється: формуванням у вихованців прагнення до самозбудження; стимулюванням і підтримкою потреби курсантів до розвитку позитивних якостей і виправленням недоліків у характері й поведінці; допомогою в оволодінні навичками самооцінки, в об'єктивному самопізнанні себе, своїх дій і вчинків; в складанні програми саморозвитку; своєчасним роз'ясненням вихованцям найбільш доцільних шляхів, прийомів і засобів самовпливу щодо виховання позитивних якостей і викорінювання негативних.

Необхідно також враховувати, що у процесі самовиховання культури міжособистісної взаємодії курсантів вищих навчальних закладів ДСНС України важливу роль відіграє професорсько-викладацький склад, а також курсові офіцери та офіцери-наставники. На думку В.К. Буряка, характер взаємодії викладача та вихованців є головною умовою, що спонукає студентів до самоосвіти та самовиховання.

Безумовно, формування командирами у курсантів потреби в саморозвитку та самовихованні здійснюється поетапно. Для цього необхідно формувати у їх свідомості необхідність здійснення самовиховання і саморозвитку; перетворювати ідеально сформовану потребу в безпосередній стимул до діяльності із саморозвитку. При цьому самовиховання здійснюється за допомогою таких методів як самоспостереження, самоаналіз, самопізнання, самооцінка, самоос-

віта, самотренування, самонавіювання, самозаохочення, самопримушення, слідування позитивному прикладу, пошук в собі нових можливостей тощо.

Таким чином, успішний процес самовиховання культури міжособистісної взаємодії майбутніх фахівців служби цивільного захисту можливий за умов: спрямованості навчального процесу у ВНЗ на розвиток культури самоосвіти курсантів; урахування особливостей процесу самовиховання та його складових у навчальній діяльності; формування у курсантів прагнення й уміння задовольняти свої пізнавальні потреби та інтереси шляхом самоосвіти; організації навчальної взаємодії курсантів і викладачів на основі суб'єкт-суб'єктного підходу; активізації пізнавальної діяльності курсантів через застосування проблемних методів навчання; забезпечення професійної спрямованості навчальних завдань.

Островець О. О., кандидат педагогічних наук, доцент, начальник кафедри наглядно-профілактичної діяльності Національного університету цивільного захисту України;

Ковалевська Т. М., старший викладач кафедри наглядно-профілактичної діяльності факультету цивільного захисту Національного університету цивільного захисту України;

Савченко О. В., кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, заступник начальника кафедри наглядно-профілактичної діяльності Національного університету цивільного захисту України

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ПІД ЧАС ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Під правовою культурою фахівця Державної служби України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС України) розуміється особистісно-системна освіта випускника, котра дозволяє сформувати необхідний рівень правових знань, правових переконань, юридичної обізнаності, що повинно забезпечувати йому здатність та готовність діяти відповідно до специфіки професійної діяльності в рамках нормативно-правового поля.

Формування готовності до професійної правової діяльності безпосередньо пов'язане зі збільшенням рівня правосвідомості, правової активності, юридичних знань громадян, а також підвищенням культури правозастосування та правотворчості. Професійно-правова компетентність фахівця служби цивільного захисту – це готовність випускника до професійно-правової діяльності, що базується на сукупності знань, умінь і навичок у сфері права, котрі формуються у процесі відповідної професійно-правової підготовки та спрямовані на успішне включення випускника у професійну діяльність на нормативному рівні.